

Haitallisten aineiden vähentäminen päiväkotiympäristön hankinnoissa - Kestävien hankintojen green deal -sopimus

1. Osapuolet

Tämän sopimuksen osapuolet ovat ympäristöministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö (myöhemmin ministeriöt) ja sopimuksen allekirjoittaneet hankintayksiköt.

2. Lähtökohdat ja määritelmät

Kemikaaleja on ympärillämme kaikkialla. Kemikaaleilla on yhteiskunnassa monia tärkeitä käyttötarkoituksia, ja oikein käytettynä ne ovat lähes aina turvallisia. Kemikaalien terveysriskejä on perinteisesti arvioitu yksi aine kerrallaan, mikä voi aliarvioida terveyshaittoja. Todellisuudessa ihmiset eivät altistu pelkästään yhdelle kemikaalille, vaan useiden kemikaalien seoksille. Kemikaalien yhteisvaikutuksista ihmisen terveyteen ja ympäristöön on vielä kohtuullisen vähän tietoa. Lainsäädäntöön perustuva yksittäisten kemikaalien käytön kieltäminen tai pitoisuuksien rajoittaminen on hidas tapa vaikuttaa. Lapset ovat erityisen herkkä väestöryhmä, sillä heidän kasvunsa ja kehityksensä on vielä kesken. Green deal -sopimus on katsottu tässä tapauksessa vaikuttavaksi tavaksi vähentää varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten kokonaisaltistumista haitallisille kemikaaleille.

Suomessa on laadittu ympäristöministeriön johdolla vuonna 2006 kansallinen vaarallisia kemikaaleja koskeva ohjelma, jonka väliarviointi ja tarkistus on tehty vuonna 2017¹. Ohjelmassa nostetaan yhdeksi tuotteiden ja valmisteiden kemikaaliriskien rajoittamisen keinoksi kemikaalien aiheuttamien ympäristö- ja terveysriskien minimoiminen julkisissa hankinnoissa. Esitettyjä toimenpidesuosituksia ovat:

- työkalujen kehittäminen terveys- ja ympäristöriskien arviointeihin hankintatoimessa;
- ympäristölle ja terveydelle haitallisten kemikaalien huomioiminen tuoteryhmien hankintaohjeistuksessa ja -kriteereissä sekä ympäristömerkkien kriteerien hyödyntäminen;
- hankkijoiden osaamisen tukeminen kemikaalinäkökulman sisällyttämisessä julkisiin hankintoihin; ja

¹ http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79884/SY_4_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- julkisten organisaatioiden kannustaminen sisällyttämään kemikaalien käytön riskien minimointi hankintojen kestäväen kehityksen tavoitteisiin.

Lapset on tunnistettu ryhmäksi, jotka ovat erityisen herkkiä haitallisten kemikaalien vaikutuksille, kasvun ja kehityksen ollessa vielä kesken. Markkinoille tulee myös jatkuvasti uusia kemikaaleja ja näihin liittyvä lainsäädännöllä käytön rajoittaminen on hidasta. Kemikaaleihin liittyvien vaatimusten asettaminen etenkin päiväkoteihin tehtävissä hankinnoissa on tunnistettu merkittäväksi keinoksi vähentää kemikaaleihin liittyviä riskejä lasten terveydelle.

Sopimuksessa tarkoitetaan:

- *biosidiasetuksella* asetusta (EU) N:o 528/2012 biosidivalmisteiden asettamisesta saataville markkinoilla ja niiden käytöstä;
- *leludirektiivillä ja -lailla* direktiiviä 2009/48/EY lelujen turvallisuudesta (Toy Safety Directive), joka on toimeenpantu Suomessa lailla lelujen turvallisuudesta 1154/2011;
- *REACH-asetuksella* (Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals) kemikaalien rekisteröintiä, arviointia ja lupamenettelyjä koskevaa lainsäädäntöä;
- *erityistä huolta aiheuttavilla aineilla* (SVHC, Substances of Very High Concern) REACH-asetuksen mukaan tunnistettuja aineita, jotka on listattu niin sanotulle kandidaattilistalle jota ylläpitää EU:n kemikaalivirasto (<https://www.echa.europa.eu/fi/candidate-list-table>); listalle on tunnistettu mm. CMR-, PBT-, vPvB- ja hormonitoimintaa häiritseviä aineita. Mikäli esine sisältää näitä aineita yli 0,1 % on toimittajan annettava tieto esineen vastaanottajalle turvallisen käytön mahdollistamiseksi;
- *CMR-aineilla* syöpää aiheuttavia, perimää vaurioittavia ja lisääntymiselle vaarallisia aineita;
- *PBT-aineilla* hitaasti hajoavia, biokertyviä ja myrkyllisiä aineita;
- *vPvB-aineilla* erittäin hitaasti hajoavia ja erittäin voimakkaasti biokertyviä aineita;
- *EU GPP-kriteereillä* EU-komission toimeksiannosta laadittuja julkisissa hankinnoissa hyödynnettäviä esimerkkikriteereitä;
- *tuoteryhmillä* 1) lelu- ja virikemateriaaleja sekä askartelutarvikkeita, 2) keittiötarvikkeita ja -materiaaleja, 3) puhtaus- tai siivousaineita ja tuotteita sekä -palveluita, 4) hygieniatarvikkeita, 5) tekstiilejä- ja pesulapalveluita, 6) kalusteita ml. patjat, 7) ulkokalusteita, 8) päiväkotia palveluna, 9) tilojen korjausrakentamista sekä 10) uusien päiväkotien kokonaishankintoja;
- *hankinnalla* hankintayksikön tai yhteishankintayksikön tekemää puitejärjestelyn kilpailutusta nimetyille hankinnankohdteelle tai tuoteryhmälle. Puitejärjestely koskettaa koko kaupungin tai yhteishankintayksikön kilpailuttamaan sopimukseen liittyneiden kuntien ao. hankinnankohdetta tai tuoteryhmän tuotteita- ja tai palveluita sopimuskauden ajan (yleisesti 4 vuotta). Hankinta voi tarkoittaa myös yksittäistä korjausrakentamisen tai uudisrakentamisenurakkaa sekä varhaiskasvatuksen hankintaa palveluna, pois lukien palvelusetelin käyttö;
- *hankintayksiköllä* kaupunkia, kuntaa, virastoa tai muuta julkisen sektorin hankintaorganisaatiota;
- *yhteisillä hankintakriteereillä* sopimuksen aikana sopimusosapuolten yhteistyönä luotavia ja myöhemmin päivitettäviä sopimuksen tavoitteita edistäviä hankintakriteerejä, joita hankintayksiköt sitoutuvat käyttämään tulevilla hankinnoissaan;

- *tilausohjeella* organisaation oman henkilöstön ohjetta tilausjärjestelmän käyttöön kyseessä olevan tuoteryhmän tuotteiden ja palveluiden tilaamisessa;
- *koulutuskokonaisuudella* KEINO-osaamiskeskuksen kautta rahoitettavan koulutuksen ja koulutusmateriaalin valmistelua haitallisten aineiden tietoisuuden kasvattamiseksi sekä yhteisten hankintakriteereiden soveltamiseksi. Hankintayksikköjen avainhenkilöt koulutetaan osana koulutuskokonaisuutta. Koulutus antaa valmiudet edelleen kouluttaa henkilöstöä omassa hankintayksikössä. Koulutusmateriaalia päivitetään green deal -sopimuskauden aikana tarpeen mukaan;
- *ensivaiheen allekirjoittajilla* kaupunkia, kuntaa, virastoa tai muuta julkisen sektorin hankintaorganisaatiota, joka on allekirjoittanut sopimuksen xx.xx.2020 tai sitä ennen;
- *sopimuksen allekirjoittaneilla hankintayksiköillä* ensivaiheen allekirjoittajia tai xx.xx.2020 jälkeen sopimuksen allekirjoittaneita hankintayksiköitä;
- *KEINO-osaamiskeskuksella* Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomaista osaamiskeskusta, jonka toimintaa ohjaa ja rahoittaa työ- ja elinkeinoministeriö. KEINO-osaamiskeskuksella on keskeinen rooli tämän sopimuksen toteuttamisessa yhteistyössä ministeriöiden kanssa. KEINO tukee ja auttaa julkisia hankkijoita kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen kehittämisessä;
- *sitoumuksella* hankintayksikön erillistä sitoumus2050.fi-sivustolla tekemää sitoumusta. Sitoumus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta. Tehtävän sitoumuksen perustana toimivat tämän sopimuksen tavoitteet ja tässä sopimuksessa määritellyt hankintayksiköiden toimenpiteet, joiden toteuttamiseen hankintayksikkö on sitoutunut green deal -sopimuksen allekirjoittaessaan. Sitoumuksessaan hankintayksikkö kertoo tarkemmin muun muassa omista taustoistaan ja tavoitteistaan sopimukseen liittyen, sekä määrittelee vielä erikseen omat toimenpiteensä ja niiden seurannan (mittarit) tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Tällä sopimuksella ja erikseen tehdyillä hankintayksikköjen sitoumuksilla osapuolet sitoutuvat omalta osaltaan edistämään yhteiskuntasitoumuksen periaatteiden toteutumista. Yhteiskuntasitoumus on Suomen kestävän kehityksen toimikunnan tulkinta siitä, mitä kestävä kehitys tarkoittaa. Siinä sovitaan toimintatavoista ja tavoitteista, joilla julkishallinto yhdessä muiden toimijoiden kanssa edistää kestävää kehitystä.

3. Sopimuksen tavoitteet

Sopimuksen tavoitteena on julkisten hankintojen kautta vähentää haitallisia kemikaaleja päiväkotiympäristössä, sekä lisätä pohjoismaisen ympäristömerkittyjen tuotteiden ja palveluiden hankintaa ja siten vähentää lasten kokonaiskemikaalialtistumista. **Hankintayksiköt valitsevat sopimuksen määritelmän mukaisista tuoteryhmistä sopimuksen ensivaiheessa vähintään 2 tuoteryhmää**, joiden hankinnoissa toimeenpannaan sopimuksen tavoitteita. Sopimuksen toisessa vaiheessa valitaan mahdollisuuksien mukaan uusia tuoteryhmiä liitettäväksi sopimukseen.

Sopimuksella pyritään erityisesti:

- vähentämään tarpeettomia antimikrobisia aineita, hajusteita sekä väriaineita;
- soveltamaan niin sanottuista leludirektiivistä ja -laista tulevia alle 36 kuukauden ikäluokkaan kohdistuvia tiukempia kemikaalirajoituksia kaikkien lelujen ja lastenhoitotarvikkeiden hankinnoissa;
- lisäämään toimittajien ilmoittamaa tietoa hankintojen erityistä huolta aiheuttavista aineista (REACH art 33) ja vaatimalla sitä aktiivisesti tarjouspyynnöissä (kunkin hankinnan aikana voimassa oleva lista); ja
- laatimaan yhteiset hankintakriteerit haitallisten aineiden vähentämiselle päiväkotiympäristössä ja soveltamaan niitä hankinnoissa oman toimeenpanosuunnitelman mukaisesti.

Välitavoitteet:

- Vuoden 2020 loppuun mennessä:
 - hankintayksiköiden toimeenpanosuunnitelmat vuosille 2020 – 2022 (vaihe 1) on laadittu ja vähintään ensimmäiset kaksi tuoteryhmää on päätetty;
 - markkinakartoitus- ja vuoropuhelu korvaavien aineiden ja materiaalien potentiaalin kartoittamiseksi ensimmäiseen vaiheeseen valikoiduissa tuoteryhmissä on aikataulutettu tai toteutettu;
 - haitallisia aineita koskevat yhteisten hankintakriteerien tarpeet on tunnistettu ja aikataulullisesti ensimmäisten hankintojen kriteerityö on aloitettu. Yhteisesti kehitettyjä hankintakriteerejä sovelletaan kilpailutuskalenterin mukaisesti; ja
 - toimeenpanosuunnitelmissa olevien hankintojen nykytilaa koskevat tiedot on selvitetty ja toimitettu KEINO-osaamiskeskukseen.
- Vuoden 2022 loppuun mennessä
 - yhteisiä hankintakriteerejä ja hankintasopimusten sopimusehtoja on otettu vaiheittain käyttöön kunkin hankintayksikön toimeenpanosuunnitelmien mukaisesti;
 - ensimmäisten hankintojen pohjalta edellytykset sopimustoiminnan jatkamiselle on arvioitu;
 - sopimustoiminnan jatkuessa toimeenpanosuunnitelma toiselle vaiheelle vuosille 2023-2025 on laadittu ja mahdollisesti sopimukseen on lisätty uusia tuoteryhmiä;
 - hankintayksiköiden henkilökuntaa (hankinta-asiantuntijat), varhaiskasvatuksen toimialan henkilöstöä ja päiväkotien henkilökuntaa on koulutettu haitallisimpien aineiden vähentämisen merkityksestä päiväkotiympäristössä; ja
 - hankintayksiköiden tilaajille on laadittu ohjeistus (tilausohje) vähiten haitallisimpien vaihtoehtojen valitsemiseksi.
- Vuoden 2025 loppuun mennessä

- hankintayksiköiden toisen vaiheen toimeenpanosuunnitelmiin valikoiduissa niissä tuoteryhmissä, jotka eivät olleet mukana ensimmäisessä vaiheessa, on kehitetty yhteisesti hankintakriteerejä ja hankintasopimusten sopimusehtoja, joita on käytetty hankinnoissa haitallisimpien aineiden minimoimiseksi; ja
- yhteisiä hankintakriteerejä ja hankintasopimusten sopimusehtoja on otettu vaiheittain käyttöön kunkin hankintayksikön toimeenpanosuunnitelmien mukaisesti.

Sopimuskauden aikana voidaan johtoryhmän yhteisellä päätöksellä tavoitteita päivittää ja uusia tavoitteita lisätä, mikäli esimerkiksi tekninen tai käytäntöjen kehitys, tiedon lisääntyminen tai haitallisia aineita koskevat tavoitteiden muutokset edellyttävät tavoitteiden uudelleen määrittelyä. Mikäli sopimusta päivitetään/täydennetään myöhemmin esimerkiksi asettamalla sopimukselle uusia tavoitteita, päivitetään/täydennetään samalla tarvittaessa sopimusosapuolten toimenpiteitä. Samalla tulee hankintayksiköiden sitoumukset päivittää vastaamaan päivitetyn sopimuksen sisältöä.

4. Allekirjoittajaosapuolten velvoitteet

4.1 Hankintayksiköt

Tavoitteiden saavuttamiseksi hankintayksiköt:

- **ovat mukana laatimassa yhteisiä hankintakriteereitä ja hankintasopimusten sopimusehtoja** niiden tuoteryhmien osalta, jotka hankintayksikkö on valinnut toimeenpanosuunnitelmassaan;
- **tekevät määrämuotoisen kaksivaiheisen toimeenpanosuunnitelman** sille, missä valituissa hankinnoissa vähennetään sopimuksen kohdassa 3 mainittuja haitallisia aineita viiden vuoden aikana. Suunnitelma tehdään kolmen kuukauden kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta. Suunnitelmaa päivitetään väliarviointivaiheessa;
- **kehittävät** yhteistyössä ministeriöiden kanssa sopimuksen **seurantaa tukevan yhteisen toimintatavan**;
- **kokoavat tietoa ja raportoivat** toimeenpanosuunnitelmassa valittujen tuoteryhmien **hankintojen lähtötilanteesta** KEINO-osaamiskeskukselle;
- **toteuttavat hankinnat toimeenpanosuunnitelman mukaan ja ottavat yhteiset hankintakriteerit ja hankintasopimusten sopimusehdot käyttöön** omassa toiminnassaan;
- **toteuttavat tarpeen mukaan markkinavuoropuhelua** korvaavien aineiden ja materiaalien potentiaalin kartoittamiseksi yhteistyössä muiden sopimuksen allekirjoittaneiden hankintayksiköiden sekä KEINO-osaamiskeskuksen kanssa;
- **kouluttavat** varhaiskasvatuksessa toimivaa henkilöstöä ja muita keskeisiä kohderyhmiä haitallisten aineiden tietoisuuteen sekä hankintakriteereiden

soveltamisessa hyödyntäen KEINO-osaamiskeskuksen rahoituksella tuotettavaa koulutuskokonaisuutta;

- **ohjeistavat organisaation omia tilaajia** valitsemaan tilausjärjestelmistä vähiten haitallisimpia vaihtoehtoja, sekä **edistävät yleisesti haitallisten aineiden vähentämistä päiväkotiympäristössä**;
- **edellyttävät** mahdollisuuksien mukaan **tarjoajia ja palveluntuottajia osallistumaan sopimuksen puitteissa valmisteltuun koulutukseen tai antamaan käyttäjäkoulutusta hankintayksikön henkilöstölle**;
- **viestivät ja jakavat tietoa** kemikaaleista päiväkotiympäristössä, yhteisistä hankintakriteereistä ja muista parhaista käytännöistä haitallisten aineiden vähentämiseksi;
- **määrittävät sopimuksen vastuu- ja yhteyshenkilön**, joka vastaa yhteydenpidosta ministeriöihin ja KEINO-osaamiskeskukseen;
- **raportoivat** tekemistään toimenpiteistä ja niiden vaikutuksista, sekä saavutetuista tuloksista kohdassa 7 sovitulla tavalla; ja
- **osallistuvat tarvittaessa lisätoimenpiteiden suunnitteluun ja sopimuksen jatkokehittämiseen** ministeriöiden ja KEINO-osaamiskeskuksen kanssa (vain johtoryhmän jäsenet).

Lisäksi hankintayksiköt voivat toteuttaa omien resurssiensa puitteissa muita tarpeellisia toimenpiteitä haitallisten aineiden vähentämiseksi päiväkotiympäristössä.

4.2 Ministeriöt

Tavoitteiden saavuttamiseksi ministeriöt toimialansa puitteissa sekä ottaen huomioon käytettävissä olevat vaikuttamiskeinot ja resurssit:

- **selvittävät ja edistävät** haitallisten aineiden vähentämiseen tähtääviä **toimenpiteitä ja ohjauskeinoja**;
- **toteuttavat** tarvittaessa sopimuksen tavoitteita edistäviä **taustaselvityksiä** esimerkiksi liittyen EU:n tuleviin strategioihin kiertotaloudesta ja kemikaaleista, sekä kansallisen vaarallisia kemikaaleja koskevan ohjelman päivittämisestä ja toteuttamisesta;
- **tukevat Tukesin työtä** haitallisten aineiden tunnistamisessa ja niistä viestimisessä;
- **edellyttävät tulosohjauksen kautta Tukesia tekemään markkinaselvityksiä** sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta merkityksellisiksi arvioituista tuoteryhmistä;
- **koordinoivat ja tarjoavat KEINO-osaamiskeskuksen kautta asiantuntija- ja fasilitointiapua yhteisten hankintakriteereiden ja toimintamallien kehittämiseen**;
- **käynnistävät ja kehittävät KEINO-osaamiskeskuksen kautta** yhteistyössä hankintayksiköiden kanssa sopimuksen **seurantaan tukevan yhteisen toimintatavan**;

- **rahoittavat KEINO-osaamiskeskuksen kautta koulutuskokonaisuuden** valmistelun sekä kouluttavat hankintayksikköjen avainhenkilöt koulutuskokonaisuuden puitteissa;
- **koordinoivat ja tarjoavat KEINO-osaamiskeskuksen kautta asiantuntija- ja fasilitointiapua** hankintayksiköiden ja yritysten väliseen **julkisiin hankintoihin liittyvään yhteistyöhön ja markkinavuoropuheluun sekä -kartoituksiin** olemassa olevien ja uusien toimintamallien kehittämiseksi, uusien ratkaisuvaihtoehtojen tunnistamiseksi sekä näiden käyttöön ottamiseksi;
- **sitoutuvat seuraamaan sopimuksen tavoitteiden saavuttamista ja arvioimaan sopimuksen vaikuttavuutta**, sekä laatimaan yhteenvedot sopimusosapuolten toimenpiteistä ja saavutetuista tuloksista sopimuksen kohdassa 7 sovitulla tavalla; ja
- **arvioivat tarvetta sopimuksen täydentämiselle**, päättävät tarvittaessa sopimuksen täydentämisen käynnistämisestä, sekä **osallistuvat tarvittaessa lisätoimenpiteiden suunnitteluun ja sopimuksen jatkokehittämiseen** johtoryhmän jäsenenä olevien hankintayksiköiden kanssa.

5. Sopimukseen liittyminen **XX** jälkeen

Mikä tahansa hankintayksikkö, joka ei kuulu sopimuksen ensivaiheen allekirjoittajiin, voi **xx.xx**.2020 jälkeen liittyä tähän sopimukseen allekirjoittamalla erillisen liitteen (liite on esitetty tämän sopimuksen liitteenä 1). Ennen liitteen allekirjoittamista on hankintayksikön oltava yhteydessä ministeriöiden erikseen määrittelemään yhteyshenkilöön ja ilmoitettava aikeestaan liittyä sopimukseen. Tässä yhteydessä käydään läpi sopimus ja sovitaan yhteisesti, milloin sopimukseen liittyminen tapahtuu. Ministeriöiden yhteyshenkilö vastaa siitä, että molemmat sopimusosapuolina olevat ministeriöt sekä KEINO-osaamiskeskus saavat tiedon hankintayksikön aikeista liittyä sopimukseen. Kun hankintayksikkö on allekirjoittanut liitteen (kahtena kappaleena), on ne toimitettava välittömästi ministeriöiden yhteyshenkilölle liitettäväksi osaksi sopimusta. Ministeriöiden yhteyshenkilö vastaa siitä, että molemmat sopimusosapuolina olevat ministeriöt saavat omat kappaleensa liitteestä. Ministeriöt eivät allekirjoita enää erikseen liitettä. Liite päivitetään sopimukseen. Hankintayksiköstä tulee allekirjoituspäivänä tämän sopimuksen osapuoli ja samalla se sitoutuu muun muassa sopimuksen tavoitteiden edistämiseen ja sopimuksen kohdassa 4.1 määriteltujen hankintayksikköjen toimenpiteiden toteuttamiseen.

6. Sitoumuksen tekeminen **situmus2050.fi**-sivustolla

Sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen hankintayksiköt tekevät vielä erillisen sitoumuksen **situmus2050.fi**-sivustolla. Sitoumus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta. Tehtävän sitoumuksen perustana toimivat tämän sopimuksen tavoitteet ja tässä sopimuksessa määritellyt hankintayksiköiden toimenpiteet, joiden toteuttamiseen hankintayksikkö on sitoutunut green deal -sopimuksen allekirjoittaessaan. Sitoumuksessaan hankintayksikkö kertoo tarkemmin

muun muassa omista taustoistaan ja tavoitteistaan sopimukseen liittyen, sekä määrittelee vielä erikseen omat toimenpiteensä ja niiden seurannan (mittarit) tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Käytettävät toimenpidekohtaiset mittarit on esitetty sopimuksen liitteessä 2. Sopimuksen velvoitteista raportointi tapahtuu sitoumus2050.fi-sivuston kautta. Sivustoa käytetään myös yleisesti green deal -sopimuksista ja niiden kautta saavutetuista tuloksista viestimiseen.

Sitoumus2050.fi-sivustolla on ohjeistettu tarkemmin, miten sitoumus tehdään. Tehtävän sitoumuksen tulee täyttää green deal -sitoumuksille asetetut vaatimukset. Sitoumus on asetettujen vaatimusten mukainen, kun se on laadittu noudattaen green deal -sopimuskohtaista sitoumusten tekemiseen liittyvää ohjeistusta (julkaistu sitoumus2050.fi-sivustolla). KEINO-osaamiskeskus hyväksyy vielä erikseen tehdyt sitoumukset, jotta ne ovat ohjeistuksen mukaiset.

Mikäli sopimusta päivitetään/täydennetään myöhemmin esimerkiksi asettamalla sopimukselle uusia tavoitteita ja toimenpiteitä, päivitetään kahden kuukauden kuluessa johtoryhmän päätöksestä hankintayksiköiden sitoumukset vastaamaan päivitetyn/täydennetyn sopimuksen sisältöä.

7. Raportointi

Sopimuksen johtoryhmä seuraa vuosittain ministeriöiden ja hankintayksiköiden tekemiä toimenpiteitä, sekä niiden edistymistä ja vaikuttavuutta.

Hankintayksiköt raportoivat tekemistään toimenpiteistä ja saavutetuista tuloksista kalenterivuosittain pääsääntöisesti sitoumus2050.fi-sivustolla. Raportointi tapahtuu aina raportointivuotta seuraavan vuoden **huhtikuun** loppuun mennessä.

Toimenpiteisiin liittyvät raportoitavat mittarit on esitetty sopimuksen liitteessä 2. Tarkempi raportointiohjeistus tullaan laatimaan syksyn 2020 aikana.

KEINO-osaamiskeskus laatii johtoryhmän hyödynnettäväksi vuosittaisen yhteenvedon hankintayksiköiden sitoumus2050.fi-sivustolla ja mahdollisesti osin erikseen raportoimista toimenpiteistä ja tuloksista sekä ministeriöiden tekemistä toimenpiteistä ja sopimuksen kautta saavutetuista tuloksista.

Lisäksi ministeriöt laativat tai teettävät osin tai kokonaisuudessaan KEINO-osaamiskeskuksella tai ulkopuolisella riippumattomalla taholla viimeistään vuoden 2022 loppuun mennessä kokonaisvaltaisen arvioinnin sopimuksessa mainittujen toimenpiteiden vaikutuksista ja tehokkuudesta sopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa. Samalla arvioidaan yleisesti sopimuksen vaikutuksia. Tämän arvioinnin jälkeen sopimuksen kokonaisvaltainen arviointi tehdään tai teetetään aina tarvittaessa, mutta kuitenkin vähintään vuonna 2026. Kokonaisvaltaisen sopimuksen vaikutusten ja tehokkuuden arvioinnin tulokset julkaistaan sitoumus2050.fi -sivustolla.

Jos kokonaisvaltaiset arvioinnit osoittavat, että toteutetut toimenpiteet eivät ole tarpeeksi tehokkaita sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi, arvioivat ministeriöt tarvetta täydentää sopimuksen toimenpiteitä uusilla toimenpiteillä tai mahdollisesti muille tarkoituksenmukaisille ohjauskeinoille. Mikäli ministeriöiden harkinnan perusteella on sopimuksen toimenpiteitä uusilla toimenpiteillä täydentämällä

mahdollista saavuttaa sopimukselle asetetut tavoitteet, päättävät ministeriöt sopimuksen täydentämisen käynnistämisestä. Johtoryhmä suunnittelee lisätoimenpiteet ja päättää sopimuksen päivittämisestä niiden osalta. **Sopimusta päivitetään tarpeellisiksi katsottujen sopimusta täydentävien lisätoimenpiteiden sisällyttämiseksi sopimukseen. Samalla tulee hankintayksiköiden sitoumukset päivittää vastaamaan päivitetyn sopimuksen sisältöä.** Mikäli ministeriöiden harkinnan perusteella sopimuksen toimenpiteitä uusilla toimenpiteillä täydentämällä ei ole mahdollista saavuttaa sopimukselle asetettuja tavoitteita tai sopimuksen lisäksi tarvitaan muita tarkoituksenmukaisia ohjauskeinoja, **ministeriöt harkitsevat ja päättävät tarpeen mukaan muiden tarkoituksenmukaisten ohjauskeinojen suunnittelun käynnistämisestä ja mahdollisesta käyttöön otosta.**

8. Johtoryhmä

Sopimuksen toteuttamista seuraamaan asetetaan johtoryhmä, joka koostuu ministeriöiden, ensivaiheen allekirjoittajien ja enintään kolmen xx.xx.2020 jälkeen sopimuksen allekirjoittaneen hankintayksikön edustajista. xx.xx.2020 jälkeen sopimukseen liittyneiden hankintayksiköiden johtoryhmäpaikat (enintään kolme) täytetään allekirjoittamisjärjestyksessä. Tarvittaessa ja johtoryhmän yhteisellä päätöksellä voidaan johtoryhmää täydentää. Johtoryhmä kokoontuu vähintään kerran vuodessa käsittelemään muun muassa edellisen kalenterivuoden aikana tehtyjä toimenpiteitä ja saavutettuja tuloksia. Tämän lisäksi johtoryhmä kokoontuu aina tarvittaessa. Johtoryhmän puheenjohtajana ja koollekutsujana toimii ympäristöministeriö, jollei toisin erikseen sovita.

Johtoryhmän tehtävänä on seurata ja edistää sopimuksen tavoitteiden toteutumista sekä osallistua sopimuksen tavoitteiden ja niiden saavuttamiseen tähtäävien toimenpiteiden kehittämiseen. Muun muassa ministeriöiden teettämiä tai laatimia edellä kohdassa 7 kuvattuja yhteenvetoja ja kokonaisvaltaisten arviointien tuloksia hyödynnetään arvioitaessa mahdolliset tarpeet sopimuksen tavoitteiden ja mahdollisten lisätoimenpiteiden päivittämiseksi sopimukseen. Johtoryhmä päättää sopimuksen sisällön päivittämisestä/täydentämisestä.

Johtoryhmän yhteisellä päätöksellä tarkoitetaan johtoryhmän enemmistön tekemää päätöstä. Kullakin johtoryhmässä olevalla hankintayksiköllä, ministeriöllä tai muulla organisaatiolla on käytettävissään yksi ääni. Tasatilanteessa ympäristöministeriön ääni ratkaisee. Johtoryhmässä pyritään toimimaan tavalla, jolla kaikille sopiva ratkaisu löydetäisiin.

9. Sopimuksen kesto, irtisanominen, sopimuksesta ja sitoumuksesta irtautuminen, sekä sopimuksesta ja sitoumuksesta erottaminen

Sopimus tulee voimaan, kun se on allekirjoitettu ja on **voimassa vuoden 2025 loppuun asti.**

Väliarviointivaiheessa hankintayksikön on mahdollista irtisanoutua sopimuksesta ja sitoumuksesta, mikäli edellytyksiä sopimuksen jatkototeuttamiselle ei ole. Hankintayksikön toimeenpanosuunnitelmaa on mahdollista muuttaa sopimuksen ollessa voimassa, kun se on tarkoituksen mukaista ja ei heikennä sopimuksen vaikuttavuutta oleellisesti. Tällä tarkoitetaan kilpailutusaikataulujen muuttumista tai tuoteryhmän tai hankinnankohteen vaihtumista toiseksi hankintayksikön resurssien ja hallinnollisen taakan huomioiden.

Tämän sopimuksen osapuolet pyrkivät toimimaan siten, että sopimuksen toimenpiteet ja tavoitteet toteutuvat.

Jos tämä sopimus on ristiriidassa lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten kanssa, on etusija annettava laille, säännökselle tai määräykselle. Tämä sopimus ei estä ministeriöitä/valtiota valmistelemasta sääntelyä tai ryhtymästä toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden tai Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöön panemiseksi. Viimeksi mainitusta tulee ministeriöiden tiedottaa hankintayksiköitä.

Ministeriöt voivat irtisanoa tämän sopimuksen, jos 1) toimintaympäristö tai -olosuhteet ovat muuttuneet sopimuksen solmimistilanteeseen verrattuna olennaisesti ja tavalla, jota sopimusosapuolet eivät ole voineet kohtuudella ennakoida, 2) tehdyn kokonaisvaltaisen arvioinnin ja ministeriöiden sen perusteella tekemän arvion mukaan sopimuksen toimenpiteitä uusilla toimenpiteillä täydentämällä ei ole mahdollista saavuttaa sopimukselle asetettuja tavoitteita tai 3) kokonaisvaltaisen arvioinnin jälkeen käynnistetyssä sopimuksen toimenpiteiden täydentämisessä ei ministeriöiden harkinnan perusteella saada täydennettyä sopimusta sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta tarpeeksi tehokkailla lisätoimenpiteillä. Ministeriöt voivat irtisanoa tämän sopimuksen myös, jos hankintayksikön irtisanoutuessa tai sitä irtisanottaessa ei ministeriöiden arvion perusteella sopimuksen voida nähdä enää olevan tarpeeksi kattava.

Hankintayksikkö voi irtisanoutua sopimuksesta ja sitoumuksesta ilmoittamalla siitä kirjallisesti ministeriöiden erikseen määrittelemälle yhteyshenkilölle. Ministeriöiden yhteyshenkilö vastaa siitä, että molemmat sopimusosapuolina olevat ministeriöt sekä KEINO-osaamiskeskus saavat tiedon hankintayksikön irtisanoutumisesta sopimuksesta. Irtisanoutumistilanteessa arvioidaan aina, voidaanko sopimuksen nähdä edelleen olevan tarpeeksi kattava. Arvion tekevät ministeriöt.

Ministeriöt voivat erottaa hankintayksikön sopimuksesta ja sitoumuksesta, jos se ei toteuta niitä velvoitteita, joihin se on sitoutunut. Erottamisperusteena ovat toistuvat laiminlyönnit sopimuksen tai sitoumuksen mukaisten velvoitteiden toimeenpanossa tai niiden raportoinnissa. Havaittuaan sopimus- tai sitoumusvelvoitteen laiminlyönnin ministeriöiden erikseen määrittelemä yhteyshenkilö lähettää hankintayksikölle huomautuksen. Jos hankintayksikkö ei sille annettussa kohtuullisessa määräajassa korjaa toimintaansa hyväksyttävästi, voivat ministeriöt päättää sen erottamisesta. Mikäli hankintayksikkö erotetaan sopimuksesta ja sitoumuksesta, tulee aina arvioida, voidaanko sopimuksen nähdä edelleen olevan tarpeeksi kattava. Arvion tekevät ministeriöt.

Mikäli sopimusta päivitetään/täydennetään myöhemmin esimerkiksi asettamalla sopimukselle uusia tavoitteita ja toimenpiteitä, hyväksyy johtoryhmä muutokset sopimukseen. Hankintayksiköiden sitoumukset päivitetään vastaamaan päivitetyn/täydennetyn sopimuksen sisältöä kahden kuukauden kuluessa johtoryhmän päätöksestä. **Mikäli hankintayksikkö ei hyväksy muutoksia sopimuksessa ja sitoumuksessa, on sen ilmoitettava sopimuksesta ja sitoumuksista irtisanoutumisestaan kirjallisesti ministeriöiden erikseen määrittelemälle yhteyshenkilölle viimeistään kahden kuukauden kuluessa johtoryhmän päätöksestä.** Ministeriöiden yhteyshenkilö vastaa siitä, että molemmat sopimusosapuolina olevat ministeriöt sekä KEINO-osaamiskeskus saavat tiedon hankintayksikön irtisanoutumisesta sopimuksesta. Sopimuksen ja sitoumuksen voimassaolo loppuu kyseisen hankintayksikön osalta irtisanoutumisen ajankohtaan. **Ilman erillistä kirjallista irtisanoutumisilmoitusta hankintayksikön katsotaan hyväksyneen sopimukseen tehdyt päivitykset. Hankintayksikön tulee päivittää sitoumuksensa sovitussa määräajassa.** Irtisanoutumistilanteessa ministeriöt tekevät erillisen arvion sopimuksen kattavuudesta.

Tämä sopimus ja sitoumukset ovat oikeudelliselta luonteeltaan sen kaltaisia, **ettei sopimuksen osapuolille voi aiheutua missään tilanteissa sopimusta tai sitoumusta koskien seuraamuksia, kuten vahingonkorvausvelvollisuutta tai muita oikeudellisia sanktioita.** Tilanteet koskevat esimerkiksi sopimuksen irtisanomista, sopimuksesta tai sitoumuksista irtautumista tai niistä erottamista sekä tilanteita, joissa on kyse muutoin sopimuksen mukaisten velvoitteiden noudattamisesta.

Tämä sopimus laaditaan kahtena kappaleena, jotka säilytetään ministeriöissä. Hankintayksiköille toimitetaan jäljennökset allekirjoitetusta sopimuksesta.

Allekirjoitettu sopimus julkaistaan sitoumus2050.fi-sivustolla.

Allekirjoitukset

Helsingissä xx. päivänä xx kuuta 2020

Krista Mikkonen

ympäristö- ja ilmastoministeri

Ympäristöministeriö

XX XX

XX XX

Helsingin kaupunki Oulun kaupunki

XX XX

XX XX

Tampereen kaupunki Vantaan kaupunki